

Heemkundekring Myerle

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	3
Mierlo-Houtenaar Willem Dekkers	4
Mierlose schepenprotocollen verpakt in gregoriaanse zang	29

BESTUUR

Voorzitter:	Theo de Groof, 0492-662258
vice-voorzitter	Peter van den Berk 0493-317920
Secretaris:	Annie Berkers-Romonesco 0492-664118
Penningmeester:	Hans Verhees 0492-663219
Lid:	Henk van Sleuwen 0492-662916
Lid:	Mary Damen-v.d. Aa 0492-662571
Lid/notulist:	Rinie Weijs 0492-662758

Redactie:

Carin Jansen
Marieke van de Konijnenberg
Joep van Grunsven
Rinie Weijs

Redactieadres:

Carin Jansen-Zeelen
Hertshooi 8
5731 TH Mierlo
E-mail: info@heemkundekringmyerle.nl

Voor het aanleveren van kopij geldt het volgende:

Kopij aanleveren als Word-document **zonder opmaak** met de extensie .DOC, .DOCX, of .TXT.
Foto's of illustraties **niet** insluiten in het Word-document. Ik kan ze dan niet verwerken. Lever ze aan in een aparte map in .TIF of .JPG met een resolutie van ten minste 300 DPI. Als er een lagere resolutie wordt aangeleverd gaat dit zeer ten koste van de afdrukkwaliteit.

VAN DE VOORZITTER

Het was dit jaar, op 28 juli, 100 jaar geleden dat de 1e Wereldoorlog uitbrak. Door het bewaren van de neutraliteit ontsnapte Nederland aan het grote leed dat ons buurland België overkwam. In onze omgeving werden veel Belgische vluchtelingen opgevangen. Ons land telde in die periode ongeveer zes miljoen inwoners en nam één miljoen Belgen op. Dit aantal zou ongetwijfeld veel hoger zijn geweest als de Duitsers in 1915 de grens tussen beide landen niet hermetisch afgesloten hadden met de “dodendraad”, een ijzeren gordijn voorzien van 2.000 volt.

Met Willem Dekkers, geboren in Mierlo-Hout verliep het anders. Voor de 1e Wereldoorlog uitbrak, kwam hij als koetsier in België terecht en hij werkte in de oorlog als chauffeur op een ambulance. Willem hield bijna een half jaar lang een dagboek bij waarin hij de gebeurtenissen beschreef die hij meemaakte. Rinie Weijs doet verslag van het leven van een Nederlander in België aan het begin van de 1e Wereldoorlog.

In het archief van het Regionaal Historisch Centrum bevindt zich een schepenboek van Mierlo uit het laatste decennium van de 16e eeuw. Op zichzelf niet bijzonder. De omslag van het boek echter wel. De deskundigen Casper Staal en Bart Jaski deden onderzoek naar de herkomst van deze omslag.

Eén van onze werkgroepen houdt zich bezig met de beeldcollectie. Deze collectie bestaat vooral uit foto's, video's en dia's. Zij worden gedigitaliseerd en gearchiveerd. Van iedere foto wordt een beschrijving gemaakt: waar, wanneer is de foto gemaakt en welke personen staan er op afgebeeld. Eén groep fotoherkenningsgroep is werkzaam in “het dorp” en één “op 't Hout”. Zoals u in deze uitgave kunt lezen, hebben zij een vraag aan u.

Theo de Groof

EERSTE WERELD OORLOG 1914-1918. MIERLO-HOUTENAAR WILLEM DEKKERS, CHAUFFEUR VAN AMBULANCE 90.

Inleiding

Johannes Dekkers, landbouwer, geb. 12-10-1797, Nuenen, gehuwd met Gordina Slegers, geb. 18-03-1796, Nuenen, beiden overleden voor 1879.

Hieruit werden geboren:

- 1 Catharina geb. 23-11-1837 Nuenen
- 2 Joannes 1828
- 3 Petrus 1831
- 4 Petronel 1835
- 5 Peter Johannes Dekkers, landbouwer geb. 19-10-1831 in Nuenen, gehuwd met Anthonetta van den Eijnden, geboren 29-04-1831 in Helmond, zij overleed op 15-01-1879 in Mierlo

Hieruit werden geboren;

- 1 Wouter 14-06-1861 Mierlo, gehuwd met Wilhelmina Weijer 26-07-1869
- 2 Martinus Johannes, 12-01-1863 Mierlo ovl. 25-01-1866 Mierlo
- 3 Johannes Arnoldus, 29-03-1865 Mierlo
- 4 Maria Godefrida, 29-11-1866 Mierlo ovl. 18-05-1868 Mierlo
- 5 Johanna Maria, 07-12-1867 Mierlo ovl. 08-06-1868 Mierlo
- 6 Maria Godefrida, 01-12-1869 Mierlo
- 7 Martinus, 19-02-1871 Mierlo
- 8 Adrianus Johannes, 27-12-1872 Mierlo Koetsier in Oss
- 9 Franciscus Wilhelmus, 28-05-1874 Mierlo ovl. Turnhout 14-10-1956

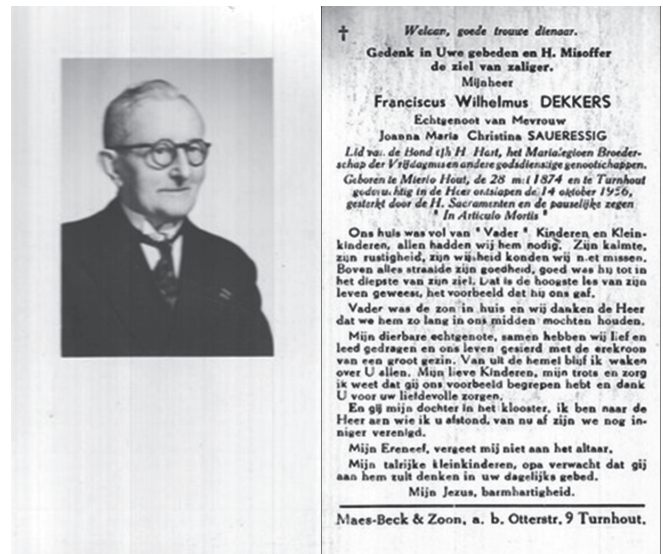
Franciscus Wilhelmus (Willem) werd geboren in Mierlo-Hout. Op tweeëntwintigjarige leeftijd woonde hij in Eindhoven. Op 15 januari 1896 kwam hij vandaar terug naar Mierlo-Hout. Een jaar later op 1 april 1897 ging Willem weer verhuizen naar Vught.

Hij trouwde in Den Bosch op 18 juli 1900 met de achtentwintigjarige Johanna Maria Christina Saueressig. Zij werd geboren in 's-Hertogenbosch in 1872. Haar ouders waren Johan Saueressig en Allegonda Verhoeckx. Uit het huwelijk van Willem en Johanna werden kinderen geboren waaruit ze ook kleinkinderen kregen. Zijn vrouw Johanna en hun nazaten waren erg blij dat Willem 'heel-

huids' uit het krijgsgewoel [van 7 september. red.] was thuisgekomen. Nog een dertigtal jaren hebben ze intens van het leven kunnen genieten.

Vader Willem was een rustig en wijs persoon. Ondanks zijn ervaringen in de Eerste Wereldoorlog was hij een zeer gezellig en aimabel mens. Anna en Willem waren erg trots op hun kinderen. Een van hun dochters was zelfs in het klooster getreden. Om dit mee te hebben mogen maken was voor hen een groot geluk.

Te midden van zijn kinderen en kleinkinderen overleed Willem op 14 oktober 1956 in Turnhout met een diep geloof in Onze Lieve Heer.

*Wouter Dekkers en zijn echtgenote Wilhelmina.
Jongetje is onbekend, mogelijk hun zoontje.*

Bovenstaande foto werd gemaakt ongeveer 1930, voor de boerderij waar de familie Dekkers in die tijd woonde. Dit was in het Koeveldsepad te Mierlo-Hout. Eerder woonden ze in de Houtsestraat.

Op de achtergrond zien we van links naar rechts Willem met zwarte bolhoed, zesenvijftig jaren oud. In het midden Hannes (Johannes), ongeveer zeventig jaren oud en rechts Tinus (Martinus) Dekkers, ongeveer zestig jaren oud. Zij waren broers van elkaar. Op de voorgrond links van het paard is Nard Dekkers, geboren 1914 en rechts zijn broer Piet die in 1912 werd geboren.

Een zus van hen, Maria Jacoba was getrouwd met Jan Verstappen die later een lange tijd op de boerderij heeft gewoond.

Franciscus Willem Dekkers, genoemd als Willem, werd geboren op 28 mei 1874 in Mierlo-Hout. Zijn ouders en grootouders waren landbouwer van beroep.

Hij kwam later in België in de omgeving van Turnhout terecht en oefende er het beroep van koetsier uit. Hij schoolde zich om tot 'automobiel-geleider' waarbij hij op 10 februari 1913 daartoe een attest

Franciscus Wilhelmus (Willem) Dekkers, deze foto werd ongeveer in 1950 van hem gemaakt.

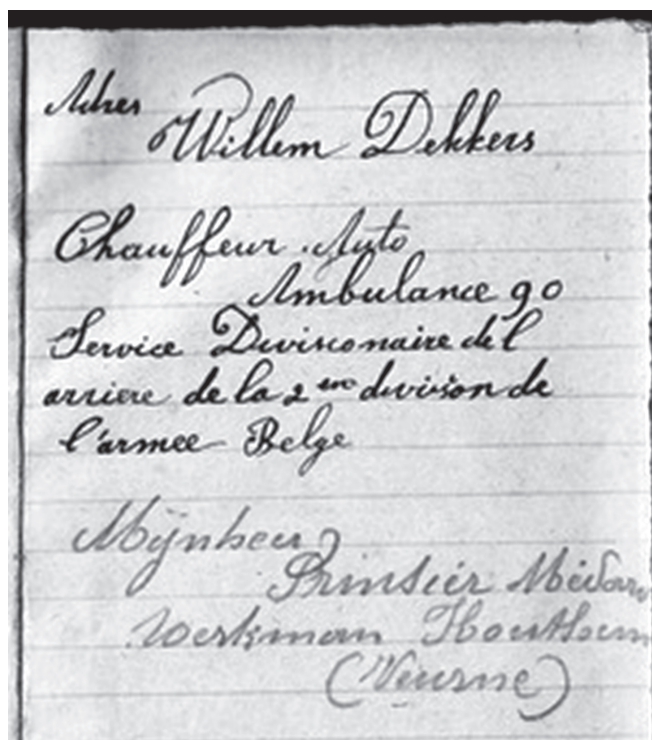

had ontvangen. Op het attest staat vermeld dat hij, 36-jaar oud zijnde, met bijval zijn examen van theorie en praktijk had afgelegd.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog was Willem 40 jaar. Hij werd bestuurder van een ambulance en hield een dagboek bij vanaf 1 augustus 1914 tot en met 7 januari 1915. Uit het dagboek blijkt dat hij chauffeur was van auto-ambulance 90 van de "Service Divisionnaire de l'arrière de la 2e division de l'armée Belge".

Verder vertelt hij het relaas van zijn wedervaren bij de tocht die begon in Mechelen en verder loopt over Leuven en haar verre omgeving, evenals Antwerpen en omgeving, deze gaat verder via het Waasland en Meetjesland om uiteindelijk in Oostkamp te eindigen.

De auto raakte defect en werd op een trein richting De Westhoek gezet waar hij op 11 oktober 1914 arriveerde. Willem voerde er tot en met Kerstmis 1914 diverse opdrachten uit.

Op 11 november 1914 had hij 's nachts wacht en hoorde een vreemd geluid. Het gerucht kwam van een op hol geslagen paard. Het bleek te gaan om het paard van zijn 'meester'. Hij kon het dier staande houden en terug bezorgen aan zijn 'meester'. Op 26 december 1914 vermeldde Willem terloops dat hij daar na een paar dagen een paspoort kreeg.

Turnhout 1 augustus 1914

Als ambulancechauffeur werd Willem in het leger opgedragen om her en der in het Vlaamse land gewonde en zieke soldaten te verzorgen en naar de diverse ziekenhuizen en veldhospitelen over te brengen. Redelijk vroeg in de morgen van 1 augustus kwam Willem in Turnhout aan.

Hier wachtte hij op de gebeurtenissen en opdrachten die hij op zijn eerste werkdag in deze functie zou gaan vervullen. Het land was diep in oorlog geraakt en Willem en zijn collegasoldaten waren diep verzonken in het wrede oorlogsleed.

Mechelen

Om ongeveer 10.00 uur kreeg Willem de opdracht om naar de stad Mechelen te gaan. De wegen waren goed begaanbaar en zonder noemenswaardig oponthoud kwam hij om 12.00 uur in de plaats van bestemming aan. Onmiddellijk moest hij weer vertrekken om daar de eerste rit voor het leger te gaan maken.

Elders moest hij een groot aantal sabels en geweren op gaan halen. Nadien moest hij zich vervoegen op station De Neckerspoel. Dit was in die stad een centraal verzamelpunt. Naar schatting waren daar tweehonderdvijftig auto's samengekomen. Dagleijks kreeg hij instructie en opleiding. Daar tussendoor moesten er allerlei opdrachten worden uitgevoerd. Tot 9 augustus werd er in en rond Mechelen uitvoerig van zijn diensten gebruik gemaakt.

Zaventem 10 augustus

Met een aantal andere soldaten kregen hij de opdracht om naar Zaventem te vertrekken. Het was hen bekend dat Zaventem een klein maar een schoon dorpje was. Van anderen hoorden ze vertellen dat er prachtige cafés waren. Ieder had daar wel zin in want het was een erg warme dag. Op 11 augustus moesten ze daar op dienstbevel weer vertrekken.

Soldaten lagen her en der in schietpositie en konden daar ook de gewonden verzorgen.

Leuven 11 augustus

Eerst zou men naar Leuven gaan. Kort voor de stad werd er halt gehouden op de berg bij de waterleiding. Op het moment dat Willem met zijn reisgenoten daar aankwamen was er een groep Duitse spionnen aangehouden. Van hen werd gezegd dat ze het waterreservoir daar wilden vergiften.

Na een oponthoud konden ze weer verder reizen naar de Sint Jacobsplaats in Leuven. Bij aankomst bleek dat ze er erg welkom waren en dat ze daar ook al een ruime tijd werden verwacht. De bevolking deelde royaal brood en eten aan hen uit. Er waren Leuvenaren die hen spontaan tegemoet liepen om hen nog eerder het voedsel uit te reiken.

Tot heden had Willem zijn werk nog in "burgerkledij" mogen verrichten. Op 12 augustus werd de tot heden "ongeklede" soldaten gesommeerd zich te vervoegen bij de legerfoerier. Ieder kreeg daar kleding naar maat en tegelijkertijd werden er ook andere persoonlijke hulpmiddelen en uitrusting aan hen uitgereikt.

Een dag later gingen allen naar de plaatselijke school en konden ze de "koer" (een omheinde speelplaats) gebruiken om hun voertuigen te

stationeren. Binnen konden ze gaan baden met onverwarmd water. Kort daarna moeste ze zich bij het Leuvens station voegen.

Later op de avond werd besloten dat alle manschappen in de auto de nacht moesten door brengen. Ieder hing wat rond en verkende daarbij de omgeving. Het viel hen op dat er veel luie krijgsgenegenen bijeen werden gehouden.

Sint Joriswinge 14 augustus

Na de overnachting in het voertuig vertrok men op 14 augustus naar St. Joris-Winge. Het hele konvooi maakte van de reis daarheen een riskante tocht omdat alle voertuigen geladen waren met allerlei 'schietvoorraad'. Uit veiligheidsoverweging moesten ze de vlag van de auto afhalen.

Rondkijkend in de omgeving zag Willem Dekkers overal soldaten in schietpositie liggen. Volgens hem werd daar echt en stevig gevochten. Hij vreesde om daar enge dingen mee te moeten maken. Gelukkig mochten ze weer spoedig vertrekken. Enkele kilometers daar vandaan staken ze de Rode

Kruisvlag weer op de ambulanceauto's. Het hele konvooi reed terug naar de 'statie' in Leuven. Daar aangekomen moest men de reis terug, naar Mechelen weer aanvangen. Zoals Willem het wist te vertalen: hij bevond zich met zijn legerkameraden zich in de "Bottleneck of Lusthof".

Zijn werkzaamheden waren op 1 augustus begonnen. Nu op 15 augustus, veertien dagen later, had hij twee hele dagen vrij om uit te rusten. Het was een aangename verrassing dat op 17 augustus zijn vrouw Anna Saueressig was overgekomen, om samen met hem een ontspannende dag te beleven. De dagen daarna was hij ook nog vrij.

Op 21 augustus bracht Willem zelfs een huisbezoek bij zijn Anna. Direct na zijn terugkomst bij de troepen moesten ze zich in gereedheid brengen voor een spoedig vertrek naar Duffel. Er was veel 'gewoel' met auto's. Op de hoek bij de koer van de school werden de auto's opgesteld en gereed gemaakt voor een overnachting van de manschappen.

Interieur van het Klooster in Onze Lieve Vrouwe Waver

Op 22 augustus werd er 's avonds om 22.00 uur vertrokken naar een 'oud doel' om daar een oud kasteel verder tegen vernietiging te beschermen. Bij aankomst stond er alles al in brand. Mogelijk hadden ze het kasteel maar laten afbranden of waren er andere troepen naar toe gegaan om eventueel bluswerkzaamheden uit te voeren. .

Onze Lieve Vrouwe Waver 23 augustus

Op 23 en 24 augustus werd er nog volop van de rust genoten. Op 25 augustus werd er in Onze Lieve Vrouwe Waver assistentie gevraagd, omdat daar grote onrust was ontstaan. Ook deze keer werden de manschappen ingekwartierd in een schoolgebouw. Het was de school 'Koer in het Zand'.

Dit was een school met een grote binnenspeelplaats. In de omgeving stonden enkele perenbomen. In een korte tijd waren de overrijpe vruchten door de soldaten geplukt en opgegeten. Met volle magen ging men slapen. Tot ieders verrassing werd er om 1 uur in de nacht alarm geslagen. De brandcardiers en ambulancechauffeurs, waaronder Willem Dekkers, moesten midden in de donkere nacht in het dorpje acht 'gekwetste' soldaten gaan zoeken. Uit veiligheidsmaatregelen mochten ze geen verlichting gebruiken.

Willem had drie slachtoffers gevonden en mee terug naar veiliger gebied genomen. Voor de medische verzorging zou hij deze naar het klooster van Onze Lieve Vrouwe Waver brengen. Toen hij daar in de stikdonkere nacht aankwam bleek dat er helaas een van de slachtoffers in zijn auto was overleden.

Antwerpen 25 augustus

Een dag later was er weer werk aan de winkel. Er moest een groot aantal gekwetste soldaten naar Antwerpen vervoerd worden. Deze hele tocht had zijn tijd nodig omdat er onderweg enkele grote obsakels weggenomen moesten worden. Door de grote bombardementen en gevechten in Antwerpen was de droefheid in de stad erg groot.

De colonne waartoe Willem Dekkers behoorde werd goed ontvangen door de meelevende Antwerpenaren. Direct na het afzetten van de vele gewonden moest er weer vertrokken worden naar Morsel. Het doel was om in die plaats weer samen te komen bij het Rode Kasteel. Dat was kort bij het 'zotte' huis. Daar aangekomen, op 28 augustus, mocht men eerst uit gaan rusten. De Militaire Staf had ook voor de 29e augustus bepaald dat het een vrije dag was.

Een Engelse ambulanceauto voor gewonden vervoer

De zieken- en gewondenzaal in het Antwerpse Gasthuis.

Snoeijem 30 augustus

Voor 30 augustus stond er weer een gewonden-transport naar de plaats Snoeijem op het programma. Door de hevige gevechten moest daar een aantal gekwetsten worden opgehaald. Daarna moesten de overlevenden naar Antwerpen vervoerd worden. Willem en zijn collega's mochten daarna weer gaan genieten van enkele vrije dagen. In die rustperiode was Willems moeder Anthonet Dekkers-van den Eijnden samen met Antonia op bezoek geweest.

Tijdens de reguliere transportritten werd er veel van de voertuigen gevegd. Zo moest Willem in Antwerpen eerst nog een reparatie uitvoeren aan de defecte radiator van zijn voertuig. Nadat deze klus was geklaard mocht hij voor een nacht naar huis gaan. Na terugkomst had hij nog twee dagen rust.

Wommelgem en Tremelo 7 september

De zevende van die maand moest hij voor een gewondentransport en begeleiding daarvan naar Wommelgem. Weer een dagje rust, eindelijk veel slapen, rusten en daarbij een angstig gevoel, het [krijgsgewoel. red] blijft maar aanhouden.

Op 10 september vertrokken naar Tremelo daar was het helemaal verschrikkelijk. Daar aangekomen *In Wommelgem was het verschrikkelijk, daar lagen vele doden naast de wegen.*

men bleek het hele dorp verwoest te zijn. Er waren zesentwintig huizen afgebrand. Alleen de kerk stond er nog en was voor het immense geweld bespaart gebleven.

Het vertrek uit Tremelo was om vier uur. De colonne ging nu op weg naar Aarschot. In die plaats was het de hele dag al onrustig geweest. Kort voor de aankomst van Willem en consorten waren er honderdvijftig Duitsers gearresteerd.

Aarschot 11 september

In en om Aarschot was ook bijna alles vernield en daarbij waren er bruggen onklaar gemaakt. Enkele huizen waren afgebrand en deels ingestort. Willem ging met een aantal gekwetste personen naar Waver.

Op 11 september reed Willem in Onze Lieve Vrouwe Waver op en neer om een aantal gekwetste soldaten bij elkaar te brengen, die hij later naar Antwerpen moest vervoeren. Op 13 september werd er om tien uur 's avonds vertrokken naar Aarschot.

De reis werd gemaakt in hevige regenbuien en harde wind. Willem reed met zijn auto te midden van de uitgestrekte heidevelden. Tot overmaat van ramp begaf zijn auto het. Na enig gesputter kwam hij enkele tientallen meters verder weer abrupt tot stilstand.

In de auto vervoerde hij een gekwetste soldaat. Daar stond Willem dan, moederziel alleen en daarbij de zorg over een zwaar gewonde soldaat. Hij kende daar nog steg en beraadde zich wat hij kon doen. Na enig beraad besloot hij om te proberen de auto zelf te repareren. Dit lukte deels.

Hij was bang om in Duitse handen te vallen. Met veel sukkelen wist hij midden in de nacht om drie uur het dorp Aarschot te bereiken. Het was akelig om te zien. Het ene huis was afgebrand het andere stond op instorten. Dit was het beeld van straat

tot straat. Het was moeilijk om de gewondenauto door de straten te manoeuvreren: het puin van de ingestorte huizen lag her en der over de straten verspreid. Ook omgevallen bomen belemmerden een vlotte doortocht.

Wezemaal-Kortrijk en Duffel 14 september

Op 14 september moest Willem met zijn beschoten auto de colonne volgen. Ook de weg van Wezemaal via Kortrijk naar Duffel was moeilijk begaanbaar.

Plotseling verzeilde hij midden in een wrede veldslag. Iedereen vluchtte weg. Willem kon moeilijk uit het strijdgewoel ontkomen, omdat van zijn auto de frictie was ontregeld. Korte tijd daarna had hij het euvel opgelost en kreeg hij het geluk van zijn leven. Uit het niets doemden daar zes sterke kerels op die zijn auto wisten om te keren en in de goede richting op de vluchtweg te duwen.

De Duitsers zaten amper vijftig meter van hem vandaan. Snel rommelde Willem in zijn auto en vond daarin een wit kussensloop die hij in het Gasthuis was vergeten af te geven. Met het bloed van de gewonde soldaat, dat rijkelijk op de bodem van de auto was gedrupt, maakte hij op het witte vlak een rood kruis. Met deze Rode Kruisvlag probeerde hij zichzelf en de gewonde soldaat te beschermen te-

gen groter onheil. Met een stok werd de vlag op de auto bevestigd. Plotseling stond er een Duitser achter zijn auto en zwaaide met zijn armen dat hij door moest rijden. Gelukkig werd er niet meer geschoten en kon hij de weg naar Aarschot vervolgen. Daar aangekomen bleek daar ook het hele dorp in brand te staan.

Dezelfde avond moesten Willem en zijn collega's weer uit Aarschot vluchten. Met een colonne van tachtig auto's reden ze de hele nacht door. In de morgen om negen uur kwamen ze met grote honger en verkleumd van de kou in (Konicjuk ?) aan.

Het had twee dagen hard gewaaaid en hevige regenval had mede hun reis vertraagd. Amper daar aangekomen en weer hersteld van de grote ongemakken moest het konvooi zich weer in gereedheid brengen om op 15 september weer een tocht naar Heijst op den Berg te maken.

In het zwaar getroffen dorp moest een groot aantal gewonden worden opgehaald en naar het Gasthuis in Antwerpen worden vervoerd. Na aankomst in deze stad was de ontvangst aldaar allerhartelijkst. Samen hadden ze heerlijk gedineerd in het Bronzen Ei. Na afloop vertrok men weer direct en had weer een heel zware en vermoeiende reis naar Mortsel voor de boeg. De afgesproken plaats van samen-

komst was aan de achterzijde van het zottenhuis. Ieder van hen was reuze blij dat ze weer goed waren aangekomen, maar ze hadden vreselijke honger gelijk een bedelaar. Na een redelijk goede nachtrust had men op de zestiende van de maand tijd om de haperende auto van Willem Dekkers eens goed onder handen te nemen en hopelijk eens echt te kunnen repareren. Hoognodig moest het voertuig worden uitgeschrobt en opgepoetst.

De auto was overal besmeurd met geronnen bloed, braaksel en modder. In het voertuig stond zelfs een plas bloed. Een dag later op de zeventiende had het colonne-personeel een voorlichtings- en theorie-dag. De rangen en standen van de officiersorde moesten worden geleerd, zodat ze straks in het veld een duidelijke herkenning hadden van de rangordes in het leger.

Na afloop hiervan ging men genieten van een dikverdiende rust. Willem had zijn auto een goede beurt gegeven en had met een poetslap nog eens extra de ramen en koplampen opgewreven. Hij wist immers dat de volgende dag een strenge inspectie op alle voertuigen en materieel zou zijn. Nadien had hij nog twee dagen rust en op 21 sep-

tember moest hij weer zieken ophalen en naar Antwerpen brengen. De 23 september ging hij met een collega twee gekwetsten in Berlaar ophalen. Tegelijk moest hij een dame van een officier meenemen. Die morgen zouden ze koers zetten naar Walem. Daar zou het onrustige leven weer opnieuw beginnen. Op die dag zagen ze grote mensen en kinderen in alle richtingen wegvluchten.

Over en weer werd de bevolking aangevallen met obussen, dit zijn (soms manshoge) granaten die met mortiergeschut en kanonnen werden afgeschoten. Bij landing veroorzaakten deze grote vernielingen met catastrofale en dodelijke gevolgen voor de mensen. Met geweervuur werd er met korte salvo's op vluchtelingen geschoten. Op de vijftiengste zag Willem met eigen ogen een moeder met een aantal kinderen op een kruiwagen wegvluchten. Aan de kruiwagen had ze twee geiten vastgebonden, zodat ze onderweg melk voor de kinderen bij zich had.

Katelijne Waver

Later, in Katelijne Waver aangekomen, stond Willem met de rug tegen het plaatselijk kerkgebouw.

Antwerpen. - Ste Elisabeth Gasthuis. - Ingang. - Binnenleiding van een zieke.
11, Lichtdruk G. Hermans, Antwerpen.

Plotseling kwam er een schrapnel (handgranaat) op de kerk en niet ver naast Willem landde een obusgranaat. Hierbij werden twee andere soldaten en zes paarden gedood. Iedereen vluchtte hals over kop langs binnenwegen naar veiliger oorden.

De wegen waarover zij waren gekomen, waren geheel vernield en voor auto's onbegaanbaar geraakt. In het voorbijgaan zag hij in de haast dat de molen daar in brand vloog. De colonne zocht tijdelijk dekking in de bebossing vlak voor het dorp Duffel.

Mortsel 26 september

Alle colonneenheden stonden stil en hadden vertraging. Juist tussen Lend en Mortsel, kort bij de fabriek, moest er lang gewacht worden en werden de zenuwen flink op de proef gesteld. Op dat moment werd het fort van Walem gebombardeerd. Van verre zag men dat er enkele hulpverleners met twee gewonde soldaten kwamen aangedragen.

Toen ze dichterbij kwamen kon men zien dat de slachtoffers ernstige brandwonden hadden opgelopen. Willem, die toch wel iets gewend was, vond het vreselijk om te zien. Losse flarden huid hingen los van de armen; het gelaat was grotendeels zwart verkoold. De slachtoffers waren nog bij kennis en tijdens het instappen in de auto van Willem baden

zij tot Onze Lieve Heer. Met haastige spoed bracht Willem hen voor behandeling naar het Gasthuis in Antwerpen.

Duffel 27 september

Willem en zijn rijder stonden in Lind aan de Statie te wachten. Even later moesten ze in het donker vertrekken. Ze mochten tijdens de aankomende tocht geen lichten ontsteken. Ze moesten helemaal in het donker naar een hoek van Duffel, juist over de brug. Daar werden ze door anderen mensen opgewacht. Er zouden enkele gekwetsten met Willem meerijden.

In Duffel aangekomen stond de kerk in brand. De koeien, varkens en kalveren hadden voor veel mest op de straten gezorgd. Wild en verschrikt liepen de beesten in het rond. Door het rood/oranjeachtige lichtschijnsel van de in brand staande kerk en het voortdurend flitsen van het afvuren van kanonschoten, was er een zeer angstige sfeer op straat.

In het oorlogsgeweld vielen niet ver van Willem vandaan drie obussen die onmiddellijk ontploften. Scherven, puin en ander materiaal belandden bij Willem in en om de ambulance. De hele omgeving daverde en het was net alsof de wereld op dat mo-

ment verging. Willem was er van overtuigd dat hier zijn laatste levensuur was ingegaan. Zacht bad hij voor zichzelf en tot Onze Lieve Heer dat alles maar goed af zou lopen.

Vlak achter Willems rug werden vier dikke eikenbomen uit de grond gerukt. Deze werden her en der over de weg en de bermen gesmeten. De doorgang voor voertuigen, paarden en voetvolk werd daardoor ernstig belemmerd. Willem was juist die plek gepasseerd, maar de andere voertuigen moesten helemaal langs de andere kant van het dorp gaan om de route te vervolgen.

Voor iedereen was het een vlucht van leven of dood. Bij de explosies werd Willems auto flink beschadigd; verder rijden was hierdoor onmogelijk en zeer riskant geworden. Met spoed werd zijn auto een dag later, op 28 september, gerepareerd.

Duffel 29 september

Na noeste arbeid was de klus geklaard en was de ambulance weer in gereedheid gebracht om op negenentwintig september laat in de avond uit te rukken naar Duffel. Daar was weer een aantal gewonden die hoognodig naar Antwerpen vervoerd moesten worden. In het Gasthuis werd bijna non-

Antwerpen. - Ste Elisabeth Gasthuis. - Operatiezaal n° 1.
7, Lichtdruk G. Hermans, Antwerpen.

stop hulp aan de slachtoffers verleend en constant werden er operaties uitgevoerd. Dikwijls met slechte of dodelijke afloop.

Duffel 30 september

Afgelopen nacht waren er constant bombardementen en inslagen van explosieven geweest. Oogverblindend was het om deze allesvernietigende projectielen uiteen te zien spatten. De kanonnen zwegen niet en bleven met groot geraas de projectielen afvuren. Het was zo hevig dat de hele colonne van de geneeskundige hulpverleners en ambulances moest vluchten. Ze namen opzij van het plaatsje Lind plaats in een groot weiland.

Na de nodige wachttijd vertok men om twaalf uur naar de plaats Wilrijk. Tijdens het wachten op die grote wei werden er nog vier zwaargewonde slachtoffers bij hen gebracht. Deze hadden ze zo goed als mogelijk was de eerste hulp verleend. Twee van hen stierven zodra ze aan de hulptroepen waren overgeleverd. De manschappen kregen te horen dat zij per 1 oktober drie dagen rust zouden krijgen. Even later was Willem Dekkers o zo blij, want hij had via de veldpost een telegram van zijn vrouw Anna ontvangen. Tot zijn grote opluchting maakte zij het goed en verkeerde in een goede gezondheid.

Een van de vele bulderende kanonnen

Beverwaas 4 oktober

Na de drie dagen rust waarop er veel geslapen werd moesten ze op 4 oktober weer doorreizen naar Beverwaas. Ze troffen het goed. Het was een rijk en een zeer schoon dorpje. De huisvesting en de gastvrijheid van de bevolking was er prima. Om afwisseling in deze trubbelachtige tijd te hebben bracht men een dag later op de vijfde van de maand een bezoek aan de plaatselijke linnenmarkt.

Bever-Waas 7 oktober

Afgelopen nacht was voor iedereen een vreselijke nacht geweest. Na het bombardement van Antwerpen was dit het meest vreselijke wat de troepen hier mee hadden gemaakt. Zoiets verschrikkelijks hadden mensen nog nooit gezien. Op het moment dat het bombardement in Beverwaas begon lag Willem in zijn auto te slapen.

Plotseling werd hij met een harde schok wakker. Een flits en een harde knal en hij vloog meteen de auto uit. Zonder het te beseffen liep hij andere op de vlucht geslagen mensen achterna. De vernietigende kracht van de eerste obus die op het plaatsje was afgevuurd had een aantal telegraafpalen en de daarbij behorende bedrading verwoest. Ook enkele huizen werden erg beschadigd.

De vluchtende bevolking raakte in paniek en verwarde zich in de over de weg liggende telegraafbedrading. Struikelend vielen ze over elkaar heen en velen liepen daar verwondingen mee op. Korte tijd later sloeg een tweede obus in precies tussen de auto's. Daarbij gingen drie auto's verloren en raakte een chauffeur ernstig gekwetst.

Een huis vloog onmiddellijk in brand, andere huizen stortten door de luchtdruk in en waren geheel onbewoonbaar geworden. Vier burgerslachtoffers werden gedood, ook een aantal paarden had het leven gelaten. Het was allemaal vreselijk om te zien en aan den lijve mee te maken. Het was te veel om allemaal op te schrijven.

Mortsel 8 oktober

De dag later was het niet veel beter. Vroeg in de morgen moest men al vluchten. Om acht uur kwamen alle vluchtelingen bij de Schelde aan. Daar in de buurt was winkelnering die nog redelijk intact was. Willem en zijn manschappen waren daar naar toe gegaan en kochten nieuwe valiezen.

Later op de dag kregen ze opdracht om weer terug te gaan naar Mortsel. Tussen het hevig kanongebulder moest daar weer een aantal gewonden worden opgehaald. Veel poorten waren op slot. Er stonden veel huizen in brand andere waren als een

Met allerlei beplating werd er een noodbrug gemaakt.

kaartenhuis ingestort. Rook en zwarte stofwolken stegen op en verduisterden het straatbeeld daarbij volledig. Door de obussen was er een aantal petroleumtanks in brand gevlogen. Alle manschappen achtten het verstandiger om zo spoedig mogelijk van daar over de Schelde weg te vluchten.

Vooraf hadden de manschappen zelf een noodbrug over de rivier aangebracht. Met balken, plaatwerk en allerlei ander materiaal maakten ze een overbrugging van het ene schip naar het anderen. Na de oversteek vertrok men in de richting Vlaanderen.

Na aankomst in Sint Gielis brachten ze eerst een aantal Engelse verpleegsters naar het station. Iedereen had in gedachten dat de weg onbegaanbaar en afgesloten zou zijn. De nacht werd later weer in Sint Gielis doorgebracht. De volgende dag, 9 oktober, werd er naar Wasenne vertrokken. Dit was een klein dorpje dat overvol was met soldaten. De gewonden werden daar allemaal gesorteerd.

Zelzate en Eekloo 10 oktober

Zelzate was een erg mooi dorpje met een grote boulevard. Jammer genoeg moesten ze daar weer meteen op de vlucht. Er werd toevlucht gezocht in Asenhede. Dit lukte niet echt en ze verzeilden op

11 oktober in het stadje Eekloo.

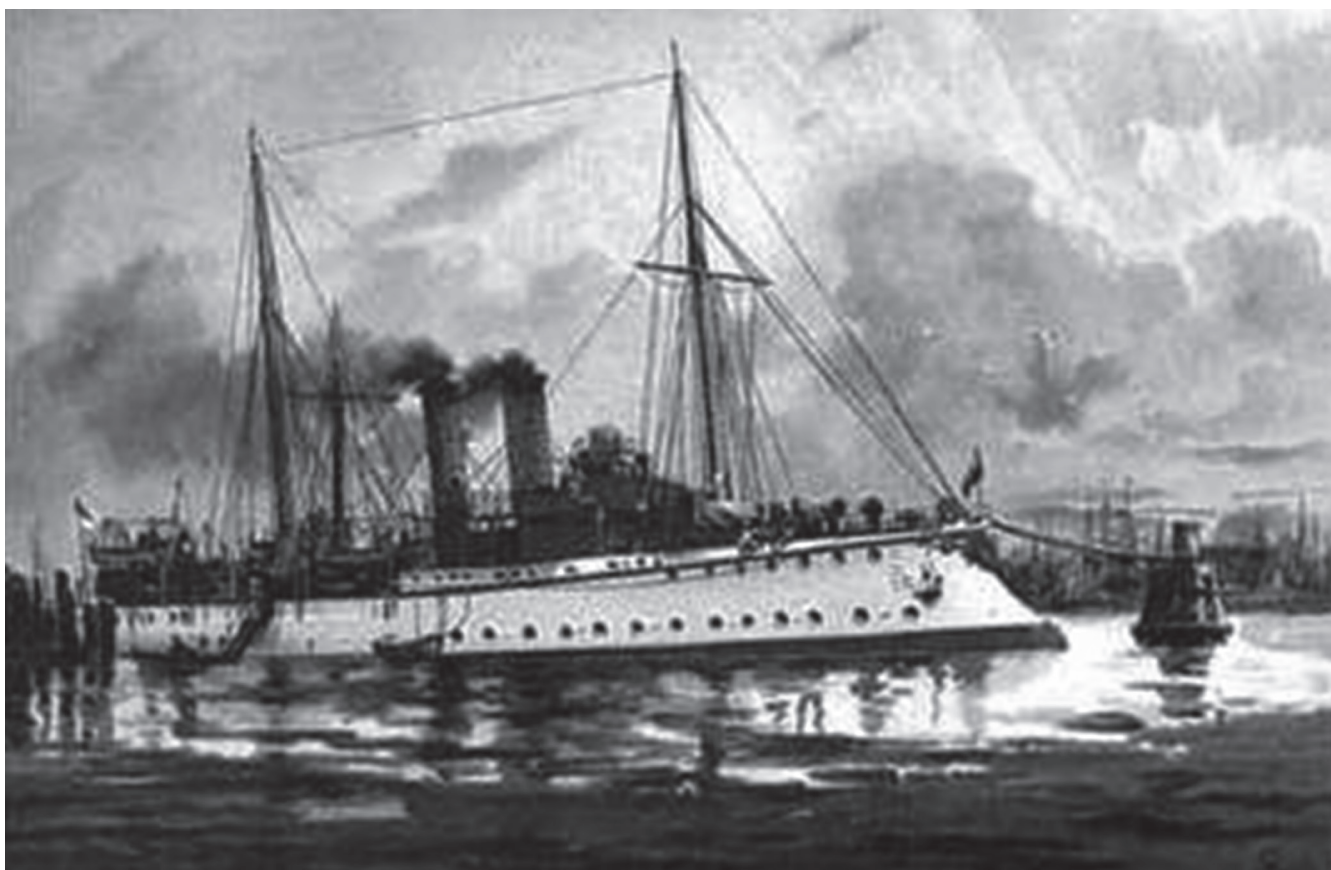
De manschappen hadden het goed naar hun zin en konden zich daar redelijk goed ontspannen. Maar helaas, het mocht niet zo zijn. Korte tijd later vertrokken ze weer naar Oostkamp. De auto van Willem was in stukken en kon niet meer verder. Na enig beraad werd er besloten om de auto op de trein te zetten.

Het oorlogsgeraas ging onverminderd door en de obussen landden de een na de andere. Er was een mooi kasteel en er stonden grote huizen in het plaatsje. Aan één stuk werd er doorgetrokken naar Pervis waar men de nacht doorbracht. Vroeg in de morgen ging men verder naar Nieuwpoort. De kerktoeren stond overduidelijk scheef. Men vreesde het omvallen daarvan. Na een barre doortocht bereikte de colonne de oude stad Veurne. De kerk dateerde uit het jaar zestienhonderd en de huizen dito. De kerktoeren was uit het jaar zeventienhonderd.

In de stad waren veel vreemde troepen aanwezig. Willem wist in de wirwar van het stadsgewoel de volgend nationaliteiten te ontdekken; Engelse, Franse, Russische, Afrikaanse en mensen van alle rassen. Hij had nog nooit zoiets gezien. Op dertien oktober vertrokken ze weer naar Oost-Duinkerken. Iedereen moest in de auto overnachten.

Willems ambulance-auto werd voor verder transport op de trein gezet

Op 15 oktober reden ze door naar Nieuwpoort. Hier werd maar even verpoosd. De zestiende arriveerden zij in Kockzijde. Deze plaats was een goed uur rijden vanaf de Franse landsgrens. In Kockzijde had men een kasteel ontdekt dat nog sterker was gebouwd dan een fort. Het kasteel werd door de Duitsers intensief gebruikt. Gelukkig had men het kasteel tijdig ontdekt en had men het geheel kunnen vernietigen.

Eerst gingen de manschappen op 17 oktober van een dagje rust genieten. Een dag later waren ze met een aantal soldaten gaan kijken hoe de zeeschepen geschut werden. Op de twintigste werd er melding gemaakt dat de zeeschepen volop vuur gaven en op hun doelen schoten. Ze schoten maar liefst met

veertig schoten in een minuut. Daags na de excursie werd er weer een wandeling naar zee ondernomen. Op 23 oktober ging men een auto ophalen. De auto was in Roomskapelle in brand geraakt en die hadden ze zo ook maar gelaten. De soldaten moesten daar blijven wachten. Willem en zijn directe maten waren teruggegaan naar Nieuwpoort.

De achttiende had men de hele dag gebruikt om de ambulance-auto's geheel te poetsen en kleine reparaties uittevoeren. De negentiende waren ze weer terug naar Blokker gegaan om te zien hoe de zeeschepen geschut werden. De zeeschepen die met kanonnen waren uitgerust vuurde op 20 oktober volop naar de vooraf bestemde doelen. Het geweld brak weer los op 24 oktober waarbij zij moesten vluchten om levensbehoud. De slag duurde verder de hele dag voort.

Ramskapelle 25 oktober

In Ramskapelle zagen ze kans om een nieuw paard op te halen. Vrije dagen hadden ze vanaf 25 oktober tot 30 oktober, verderop hoorden ze de kanonnen van de zeeschepen volop projectielen afvuren. Van de staf hadden Willem en de andere hulpverleners de opdracht om 1 november naar Iederbald te vertrekken.

Iederbald 2 november

In Iederbald aangekomen gingen Willem en zijn naaste medewerkers Sjef, Lowie en Gust logeren in een groot herenhuis; ze hadden daar twee kamers ter beschikking die ze vrij mochten gebruiken. Eerder hadden ze ook al eens in een villa gelogeed. Ze waren na de huisvesting begonnen met poets- en onderhoudswerkzaamheden aan de voertuigen.

De dag erna, op 3 november, hadden ze goed getafeld en erg genoten van een overheerlijk diner. Na deze smulpartij waren ze heel relaxt een bad in zee gaan nemen. Zo konden ze opgefrist en wel vertrekken naar De Panne. In het uitgaansleven hadden ze zich goed vermaakt. Sjefke had met een goede stem een schitterend lied gezongen waarmee hij drie flessen wijn had gewonnen. De terugtocht naar het logies was uitermate plezierig geweest en ze hadden daarbij veel jolijt gehad.

Bij het naar bed gaan ontdekte Willem tot zijn grote schrik dat zijn nieuwe valies was gestolen met daarin zijn hele hebben en houden. Hierdoor zat hij na een leuke avond uitgaan toch weer in de misère. Van 4 tot en met 9 november waren ze vrij.

Bij het naderen van de Duitse troepen slaat de bevolking massaal op de vlucht.

Ze hoorden wel op verre afstand dat de zeeschepen 40 projectielen per minuut afvuurden.

Op 10 november was het Franse leger volop in gevecht. Om die reden kregen ze de opdracht om naar de Franse grens op te trekken om daar hulp te gaan verlenen.

Op 11 november, terug in Iederbald draaide Willem midden in de nacht wacht. Ze waren gelegerd in Sint Iedenbolt. Het was tussen een en drie uur, Willem was alert op eventuele gevaren. Soms dreigde hij weg te dommelen.

Plotseling hoorde hij een ongewoon geluid. Het geluid kwam dichterbij en hij ontdekte dat het een op hol geslagen paard was dat in volle galop in zijn richting kwam. Willem bedacht zich geen ogenblik en stelde zich heel strategisch op. Juist op het moment dat het paard in “volle vitesse” langs Willem wilde gaan, zette hij af en met een ferme zwaai sprong hij het paard om de nek.

Gewend om met paarden om te gaan wist hij het dier te stoppen. Rustig en bedaard wist hij het panische dier te kalmeren. Voor de rest van de nacht stalde hij het paard onder een afdak. In de ochtend toen zijn wacht ten einde liep ging hij nog even bij het paard langs. In het licht van de vroege morgen zag hij dat het rijdier van een van zijn superieure officiers was. Hij besloot om het dier weer aan de hogerhand terug te geven.

Als dank mocht hij het paard acht dagen behouden en in zijn vrije tijd berijden. Het paard was tijdens een bombardement in Veurne zo geschrokken dat het in paniek was geraakt en in een dolle vlucht naar elders was gerend. Op 12 november genoot Willem van zijn rust.

De dertiende november was zijn auto weer terug van een reparatie. Het was herfstig najaarsweer. Harde wind en mist maakten het verblijf buiten extra onaangenaam en koud. Op 16 november werd er een feestje gevierd. De Koning was jarig en op Konings gezondheid hadden ze een flinke fles wijn gedronken. Na nog van enkele vrije dagen te hebben genoten was het weer tijd om het werk te hervatten.

Duitse soldaten bij de aanval op het fort Sint Katelijne-Waver bij Antwerpen.

weging te hebben zodat ze de kou konden verdragen hadden, ze besloten om met zijn viertjes: Gust, Lowieke, Willem en Sjekke, een geitenbok te gaan dresseren. Hierom hebben ze veel en hartelijk moeten lachen. Het dier stonk zo erg dat het haast niet te harden was. Na hun dresseerpogingen waren ze direct een bad gaan nemen.

De Panne 24 november

Na enkele rustdagen moesten ze op 24 november weer vertrekken naar De Panne. Hier moest men de (nettomegoor?) gaan halen. Deze moest vervoerd worden naar Veurne. Verder hadden ze rust tot 3 december. Met vier auto's waren ze naar Nieuwpoort geweest om daar een aantal nonnen en weeskinderen op te halen. Zij hadden

Op 20 november was het hard gaan vriezen en het had ook stevig gesneeuwd. Het was erg koud in Sint Iedersbolt. Als tijdvermaak en om fysiek be-

de hele tijd tussen de huizen vertoefd, terwijl er de bommen een hele dag bleven vallen. Ze waren al die tijd daar gebleven. Het klooster was geheel ver-

nield en er kon niet meer in gewoond worden. Juist voordat Willem en de anderen in De Panne waren aangekomen waren er met een aanval nog negen weeskinderen omgekomen. De nonnen schreeuwden bitter omdat er niemand was die hun konden redden.

Op 4 december ontving hij een brief van mijnheer de koning George V van Engeland. De koning was op werkbezoek in Veurne geweest. Het was een klein manneke, onze koning was een grote kerel.

De achtste december vertrokken ze uit De Panne. Het was erg slecht weer. Veel regen en harde wind. Het weer zou de eerste dagen ook niet veranderen. Op het nieuwe logeeradres hadden ze het goed getroffen. Het logement in villa Lisette was uitstekend. Het weer was extra koud en zeer ongezond. Willem had weer een kaart ontvangen van mijnheer Derksen. Zijn vrouw Anna had ook op de kaart geschreven.

Tot en met 14 december hadden ze vrijaf en had Willem een brief geschreven aan Willemien en aan Maria een ansichtkaart van De Panne. Op de vijftiende regende het dat het goot. Er was sprake van dat ze van daar uit weer moesten gaan vertrekken. Voorlopig had men nog even mogen blijven.

Op 16 december had Willem in Nieuwpoort met een nieuwe auto een aantal gekwetsten opgehaald. Deze had hij in Veurne gebracht waar ze verder medische verzorging zouden krijgen. Zeventien december was een rottag. In weer en wind moest men een aantal gekwetste soldaten gaan zoeken.

Door de hevige bombardementen waren de wegen zo beschadigd en door bomen en puin gebarrica-deerd dat er van een onbelemmerde doorgang geen

sprake meer was. Ze konden niet meer voor en niet meer achteruit. Tegelijkertijd vonden er in de naaste omgeving hevige beschietingen plaats. Harde schoten en knallen waren er regelmatig.

Op 20 december was Willem in de gelegenheid geweest om naar de kerk te gaan. Hij had daar om tien uur een plechtig gelezen H. Mis bijgewoond. Onder de H. Mis was er prachtig gezongen. Ook werd er het Engelse volkslied gezongen; la la la la la, door twee gekwetste soldaten. Een soldaat diende als misdienaar de Mis. Op 22 december vertrokken ze om twee uur naar Hauthem.

Houthem 22 augustus

Dit was een klein kaal dorpje. Gust en Willem werden bij arme mensen ingekwartierd. De dag daarop waren er geen werkzaamheden te verrichten. Op 24 december, daags voor Kerstmis moesten er zieke soldaten naar Veurne gebracht worden.

Op kerstdag was er om negen en om tien uur een plechtige kerkdienst met prachtige muziek die door de harmonie ten gehore werd gebracht. Een dag later op 26 december raakte Willem gewond aan zijn arm. Uit belangstelling en medeleven waren er veel priesters en schoolmeesters die Willem kwamen bezoeken. Op de laatste dag van het jaar was Willem in de morgen om zeven uur naar de Heilige

Mis geweest. Om elf uur was er een requiemmis voor een dode die werd begraven. Willem had in die afscheidsdienst flink gezongen.

De terugreis 5 januari

Vijf januari vertrok Willem met de trein, toen hij de kerk passeerde was het drie uur op de torenklok. Al varende op de boot werd Willem op 7 januari zo misselijk, alles draaide om hem heen. Hij vreesde dat hij moest overgeven. Het was nog maar kwart over negen in de ochtend; de oversteek en de dag was nog lang. Er waren veel mensen aan boord die zeeziek waren geworden.

Het vertrek in Callais voor de oversteek naar Engeland was voor negen uur en de aankomst aan de overkant in "Volkenstond" was om elf uur. Hij was verschrikkelijk ziek geweest. Daar eenmaal aangekomen moest hij twee dagen wachten om een pasfoto te laten maken.

Daarna moesten ze de avond op de boot stappen. Er zou dan alle tijd zijn om achterstallige slaap in te halen. De volgende ochtend om acht uur zou de boot uitvaren voor de oversteek naar Vlissingen. De aankomst daar was 's middags om vier uur. Daarop aansluitend zou hij proberen om met de eerstvolgende trein mee te reizen. Daarna zou het weer snel zijn familie kunnen begroeten.

Oisterwijk, 5 Juli 1900. **Ongeval.** Gisteren had alhier een ongeval plaats, dat boven verwachting goed is afgelopen!

Terwijl de Heer Albers uit 's Bosch, die op zijne doorreis naar Lierre (België) hier passeerde en eenige oogenblikken met zijn rijtuig voor het hotel „de Zwaan” stilstond, sloeg het paard plotseling op hol...

In woeste vaart rende het voort, met geen mogelijkheid te bedwingen door de Heeren Albers zoon, die in het rijtuig gezeten was en ieder oogenblik gevaar liep er uitgeslingerd te worden...

En deze hachelijke positie springt de koetsier van genoemden heer op een gereedstaand los paard en als een pijl uit den boog vliegt hij zijn jongen meester achterna.

Aan het manmoedig optreden van dezen koetsier, die met gevaar voor eigen leven het hollend ros in vollen ren vastgreep en tot stilstand dwong, is het te danken, dat een vreeselijk onheil voorkomen is... Zonder deze tijdige tusschenkomst toch zou het niet anders gebeurd zijn of het paard had zich op het terrein, waar het zich bevond, met rijtuig en inzittende tegen een muur te pleiter gereden, terwijl thans in de Heer Albers en het op hol geslagen ros met den schrik vrijkwamen... Een woord van hulde aan den koetsier voor zijn kloekmoedig gedrag is hier dan ook voorzeker niet misplaatst en ten volle verdiend de vorstelijke belooning, die de Heer Albers hem schonk...

Willems
Juli 1900

Bijlage [transcriptie berichten red.]

Hotel De Zwaan in Oisterwijk

Oisterwijk, 5 juli 1900. ONGEVAL- Gisteren had alhier een ongeval plaats, dat boven verwachting

goed is afgelopen! Terwijl de Heer Albers uit 's-Hertogenbosch, die op zijne doorreis naar Lierre (België) hier passeerde en enige oogenblikken met zijn rijtuig voor het hotel 'De Zwaan' stilstond, sloeg het paard plotseling op hol. In woeste vaart rende het voort, met geen mogelijkheid te bedwin-

gen door des Heeren Albers zoon, die in het rijtuig gezeten was en ieder ogenblik gevaar liep er uit geslingerd te worden.

In deze hachelijke positie springt de koetsier van de genoemde Heer Albers op een gereedstaand los paard. Als een pijl uit de boog vliegt hij zijn jonge meester achterna. Aan het manmoedig optreden van deze koetsier, die met gevaar voor eigen leven het hollend ros in vollen ren vastgreep en tot stilstand dwong. Het is aan hem te danken dat een vreselijk onheil voorkomen is. Zonder deze tijdige tussenkomst toch zou het niet anders gebeurd zijn of het paard had zich op het terrein, waar het zich bevond, met rijtuig en inzittende tegen een muur te pletter gereden.

Terwijl thans en de Hr. Albers en het op hol geslagen ros met de schrik vrijkwamen. Een woord van hulde aan den koetsier voor zijn kloekmoedig gedrag is hier dan ook voor zeker niet misplaatst en ten volle verdiend de vorstelijke beloning, die de heer Albers hun schonk.

Op donderdagavond ontsnapte er een paard uit de stallen van de afspanning "De veehandel"; deze was eigendom van Jos Gevers in de Nieuwstraat in Turnhout. Het paard was door de schrik bevangen en brak los uit zijn kooi. Het paard holde weldra over de kasseien van de Grote Markt naar de Paterslaan toe. Op dat ogenblik was het straatverkeer tamelijk druk.

Ieder die het zag gebeuren vreesde dat er grote ongelukken zouden gebeuren. Op dat moment was daar ook Willem Dekkers aanwezig, hij was de koetsier van mevrouw de gravin Glenisson. Willem was daar juist aangekomen en bedacht zich geen moment. Toen hij het op hol geslagen ros over de hobbelige straatweg zag hollen sprong hij moedig vooruit.

Op het juiste moment sprong hij en klampte zich stoutmoedig vast om de nek van het in paniek geraakte paard. Met schokkende bewegingen sloeg hij met de koetsier aan zijn nek op en neer. Daarbij kwamen het paard en Willem beide op het wegdek van de Paterslaan te vallen. Maar Dekkers liet daarbij niet los. Hij wist het ongemakkelijke beest daar in een hoek te drijven en te overmeesteren.

Nu het grote gevaar geweken was kwamen er uit de menigte toeschouwers te hulp die het paard met toom en leidsels naar de stalling van de veehandelaar terugbrachten. De kleine maar dappere en onverschrokken koetsier van mevrouw Glenisson

had intussen door zijn onvervaard optreden grote ongelukken voorkomen.

En, indien het Staatsbestuur geen beloning heeft voor dergelijke daad van moed en zelfopoffering, welke juist de eerste niet is van Willempje, dan zullen wij hem hier in naam van heel het Turnhoutse publiek hulde en dank zeggen.

Op zaterdagavond reed M. Proost, uit een omliggende gemeente, met zijn rijtuig door de Nieuwstraat. Plotseling loste er een wiel van het rijtuig en liep er geheel af. Het paard schrok hiervan en werd schichtig. Het sloeg op hol en ijde in woeste vaart vooruit. Iedereen die het zag gebeuren vreesde dat er ernstige ongelukken zouden gebeuren.

Plotseling verscheen daar Willem Dekkers - onlangs had hij zich nog onderscheiden door het tegenhouden van een op hol geslagen paard op De Grote Markt - hij kwam meteen toegesprongen en bracht het dier nogmaals tot stilstand. Dit was de tweede keer in een korte tijd dat het publiek het genoegen had dat de koetsier van Mevrouw Gravin Glenisson werd geluk gewenst voor zijn vrome daden.

Rinie Weijs

Bronvermelding;

Dagboek Willem Dekkers, internet.

Foto's Willemien Brinkman-Dekkers

Internetsites

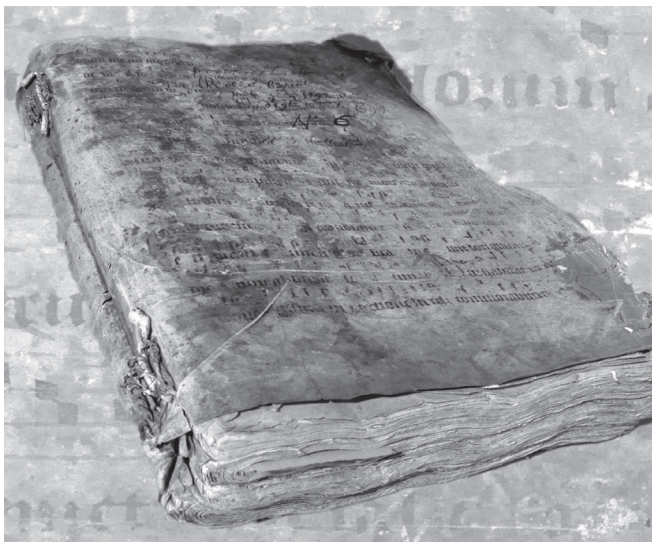
Fotoarchief Heemkunde Kring Myerle

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

Mierlo, 10 september 2014.

MIERLOSE SCHEPENPROTOCOLLEN VERPAKT IN GREGORIAANSE ZANG

Een laat-zestiende-eeuws schepenboek van de heerlijkheid Mierlo blijkt te zijn gehuld in een nog veel ouder jasje, en wel een van muzikaal-religieuze snit. Als omslag voor de gebundelde protocollen van de jaren 1592-1598 is indertijd een perkament gebruikt dat zo'n tweehonderd jaar eerder diende als muziekblad voor gregoriaans gezang in een klooster.

Aan de buitenzijde van het schepenboek dat bewaard wordt in het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE), valt nauwelijks meer op dat het om een hergebruikt stuk gaat. Door eeuwenlange slijtage en de invloed van wisselingen in temperatuur en luchtvochtigheid zijn de tekst en het notenschrift vervaagd. Er is ook overheen geschreven: Prothocol oft DingRolle, begint met juli 1592 en eindigt 10 Julij 1598. De binnenkant van het omslag is nog wel goed bewaard. Daar is ook duidelijk te herkennen dat sommige beginletters zijn uitgevoerd in de kleuren blauw of rood.

Door bemiddeling van Museum Catherijneconvent in Utrecht zijn afbeeldingen van het stuk door twee deskundigen onder de loep genomen. Casper Staal (voorheen senior conservator Museum Catherijneconvent) dateert het blad op het eerste kwart van de vijftiende eeuw, dit op grond van overeenkomsten met een recent door het museum verworven Utrechts processionale.

De muziek wordt aangegeven met gregoriaanse noten in het zogenaamde hoefnagelschrift. Staal neemt aan dat het blad afkomstig is uit een antifonarium, een koorboek met gezangen. Op het door

hem bestudeerde goed leesbare tweede blad begint één stuk met een blauw-zwarte kapitaal en alle andere stukken met rood-zwarte. Het blad toont dan twee antifonen en vervolgens vijf antifonen waarvan de eerste met de blauw-zwarte letter aanvangt. Er zijn zeven teksten geschreven, steeds afkomstig uit Psalm 90 in de Vulgaat (91 volgens de protestantse telling). De eerste twee vormen op een bepaalde wijze een eenheid en de andere vijf ook.

De transcriptie van Staal, met een oplossing van alle verkortingen:

Angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis (Ps. 90: 11)

In manibus portabunt te ne umquam offendas ad lapidem pedem tuum (Ps. 90:12)

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei celi commorabitur (Ps. 90:1)

Dicet domino susceptor meus es et refugium meum deus meus sperabo in eum (Ps. 90:2)

Dominus ipse liberavit me de laqueo venantium et a verbo aspero (Ps. 90:3)

Scapulis suis obumbravit tibi et sub pennis eius sperabis (Ps. 90:4)

Scuto circumdabit te veritas eius non timebis a timore nocturno (Ps. 90: 5)

Voor welke liturgische plechtigheid de antifonen op deze wijze bij elkaar horen, kan Staal niet zeggen. Bart Jaski, conservator handschriften en oude drukken bij de Universiteitsbibliotheek Utrecht wijst erop dat *Qui habitat in adiutorio altissimi* in protectione wordt gezongen bij de inwijding van een kerk. Hij sluit een datering in de late veertiende eeuw niet uit.

Waar het in Mierlo gebruikte perkament vandaan komt, is niet duidelijk. In de regio stonden in de vijftiende en zestiende eeuw verschillende kloosters, ressorterend onder het bisdom Luik: Soeterbeek in Nuenen, Binderen bij Helmond, Mariën-hage in Eindhoven, Agnetendal in Dommelen, de priorij Hooidonk in Nederwetten.

In de Tachtigjarige Oorlog kregen ze zonder uitzondering te maken met perikelen die tot verlies en verval van bezittingen kunnen hebben geleid. Soeterbeek werd in 1583 geplunderd door Staatse troepen en de zusters sloegen op de vlucht naar Binderen.

Binderen was geplunderd tijdens de Beeldenstorm van 1566 en raakte bijna verwoest tijdens de Hel-

mondse stadsbrand van 1587. De bibliotheek van het rijke klooster Mariënhege in Eindhoven raakte in de zestiende eeuw verspreid. Ook hier had de Beeldenstorm zijn effect en in 1581 ontstond brand door Staatse troepen; gevangen genomen monniken moesten zich vrijkopen door kostbaarheden af te staan.

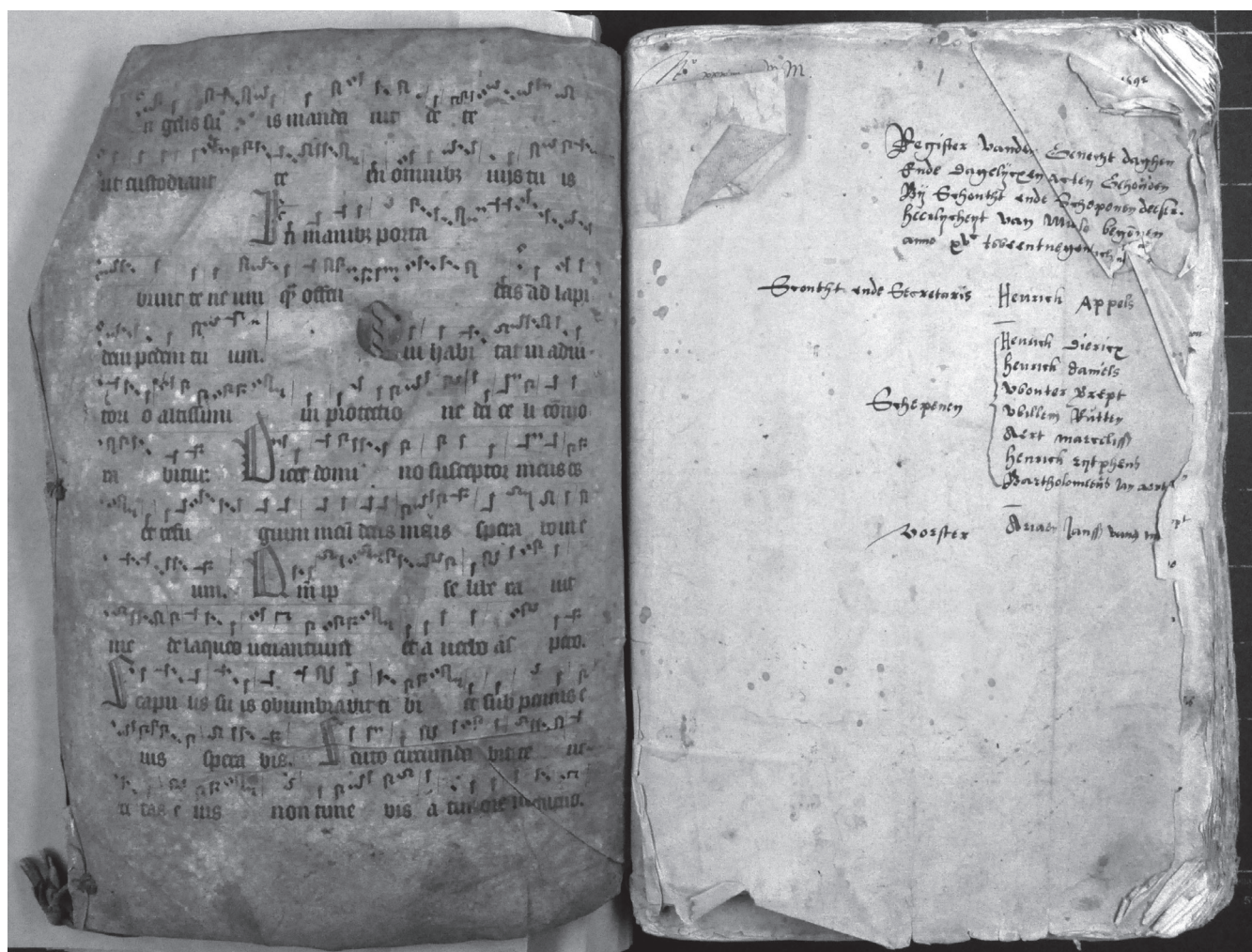
Agnetendal liep in 1577 oorlogsschade op en de zusters vluchtten naar Bree. In die Haghe werd in 1543 vernietigd door een gecontroleerde brand bij de nadering van Gelderse troepen onder leiding van Maarten van Rossum.

De priorij Hooidonk raakte in 1564 beschadigd bij een brand en werd verwoest in de Tachtigjarige Oorlog; de zusters moesten tijdelijk uitwijken naar Helmond. Mogelijk zijn bij de turbulente gebeurtenissen ook toen al oude koorboeken op drift geraakt en zijn ze op het platteland in dank aanvaard als materiaal om de bestuurlijke verslagen en besluiten van een gedegen verpakking te voorzien.

¹ RHCE toegang 13141 Schepenbank Mierlo inv. nr. 10, dingrol 1592-1598. Ook het boek van 1606 tot 6 juni 1609 (inv. nr. 12) heeft een koorwerk als omslag, in dit geval gaat het om een vespergezag.

² Dit 110-bladige handschrift, afkomstig uit een van de Utrechtse kapittelkerken, geeft de gebeden, gezangen en regieaanwijzingen voor een aantal processies in de stad. Het handschrift bevat verder een grote hoeveelheid gezangen op notenschrift. Tijdens de presentatie van het Jaarboek 2012 Oud-Utrecht werd het overhandigd aan de directeur van het Museum Catharijneconvent.

³ 11. Hij vertrouwt je toe aan zijn engelen, die over je waken waar je ook gaat. 12. Hun handen zullen je dragen, je voet zul je niet stoten aan een steen. 1. Wie in de beschutting van de Allerhoogste woont en overnacht in de schaduw van de Ontzagwekkende, 2. zegt tegen de Heer: 'Mijn toevlucht, mijn vesting, mijn God, op u vertrouw ik.' 3. Hij bevrijdt je uit het net van de vogelvanger en redt je van de dodelijke pest, 4. hij zal je beschermen met zijn vleugels, onder zijn wieken vind je een toevlucht, zijn trouw is een veilig schild. (De Nieuwe Bijbelvertaling 2004/2007, hierin opgenomen als Psalm 91).

FOTOWERKGROEP

Tenslotte nog enkele foto's vanuit de foto werkgroep. Op de eerste foto de werkgroep zelf. Voor de andere vragen wij of er iemand iets over de foto's kan vertellen. Wie staat erop, wanneer zijn ze gemaakt, bij welke gelegenheid?
Reacties via het mailadres van de heemkundekring zoals voorin vermeld.

